Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets beslutning om Fællesskabets deltagelse i et fælles forsknings- og udviklingsprogram for Østersøen (BONUS-169), der iværksættes af flere medlemsstater«

KOM(2009) 610 endelig — 2009/0169 (COD)

(2011/C 18/20)

Hovedordfører: **Daniel RETUREAU**

Rådet for Den Europæiske Union besluttede den 12. november 2009 under henvisning til EF-traktatens artikel 169 og 172 at anmode om Det Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om:

»Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets beslutning om Fællesskabets deltagelse i et fælles forsknings- og udviklingsprogram for Østersøen (BONUS-169), der iværksættes af flere medlemsstater«

KOM(2009) 610 endelig — 2009/0169 (COD).

Den 15. december 2009 henviste Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs præsidium det forberedende arbejde til Den Faglige Sektion for Det Indre Marked, Produktion og Forbrug.

Som følge af sagens hastende karakter udpegede Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg i henhold til forretningsordenens artikel 57, på sin 462. plenarforsamling den 28.-29. april 2010 (mødet den 29. april) Daniel Retureau til hovedordfører og vedtog følgende udtalelse med 140 stemmer for, 4 imod og 3 hverken for eller imod:

1. **Konklusioner og anbefalinger**

1.1 Østersøen står over for store udfordringer: den er ramt af menneskeskabt klimaopvarmning og forurening og er et strategisk område med økonomiske og sociale aktiviteter i kraft af de jobtyper og det antal arbejdspladser, som er afhængige af Østersøen. Beskyttelsen af Østersøen er livsvigtig for de nuværende og kommende generationer og forvaltningen af den bør finde sted i samarbejde med alle de stater og befolkninger, der omgiver dette havområde.

1.2 Men det fremgår ikke klart, om arbejdsmarkedets parter på nationalt og europæisk plan inden for disse sektorer vil blive effektivt inddraget i de høringsprocedurer af aktørerne, som BONUS-konsortiet vil gennemføre. Udvalget kræver, at dette bliver udtrykkeligt bekræftet.

1.3 Civilsamfundets aktører og ikke mindst arbejdsmarkedets parter på europæisk plan og i de berørte medlemsstater bør være repræsenteret i forvaltningssystemet for disse platforme og det integrerede forum for sektorforskning, og FTU-projekterne under BONUS-169- programmet, som skal mobilisere socialforskere, bør gå i gang med forskningsaktiviteter, som inddrager de berørte aktører i arbejdet med at skabe beskæftigelse og opbygge kompetence inden for de sektorer, som programmet omfatter.

1.4 Bæredygtighedsvurderinger kan være et nyttigt og effektivt hjælpemiddel ved udvælgelsen og gennemførelsen af FTU-projekter som led i BONUS-169 programmet, hvor der kan tages hensyn til de tre aspekter af bæredygtig udvikling ved at inddrage et repræsentativt udsnit af civilsamfundets aktører, som står mål med udfordringerne på disse tre områder.

1.5 Det må dog konstateres, at konsekvensanalysen i forbindelse med BONUS-169 er mangelfuld, især når det gælder hensyntagen til det sociale aspekt og beskæftigelsesaspektet, så meget mere som civilsamfundets aktører (og navnlig de europæiske faglige organisationer og arbejdsmarkedsparter) ikke har været med til at udarbejde programmet.

1.6 Civilsamfundets aktører kan deltage på mindst to forskellige måder ved at:

a) forbedre formidlingen og indsamlingen af information og analysen af bidragene fra civilsamfundets aktører i de lande, der er omfattet af BONUS-169- programmet, såvel som feedbackmekanismerne. I dette øjemed er det nødvendigt at sikre gennemsigtighed i anerkendelsen og anvendelsen af bidragene fra samtlige berørte civilsamfundsaktører, inkl. de europæiske arbejdsmarkedsparter, og sørge for passende feedback;

b) sørge for, at debatterne og analyserne kommer til at omfatte de spørgsmål, der rejses af alle berørte civilsamfundsaktører, herunder de europæiske arbejdsmarkedsparter. Opgaven vil bestå i at foreslå en procedure med en mærkbar indvirkning på udformningen og gennemførelsen af BONUS-169-programmet under hensyntagen til de tre aspekter af bæredygtig udvikling (miljømæssig, social og økonomisk udvikling).

1.7 Udvalget gentager sin støtte til programmet og bestemmelserne om dets finansiering, som har til formål at fremskaffe nye midler specifikt til BONUS-169 og ikke blot fordele eksisterende midler, medmindre der er tale om forskningsstøtte, som er særligt velegnet til programmets mål. De vil blive anvendt udelukkende til dette formål for en bestemt periode og på grundlag af et begrænset budget.

1.8 Forskning i Østersøen er velbegrundet, da den er omkranset af en række store EU-lande, som berøres af den voldsomme forurening, der har ophobet sig under industrialiseringen og som stadig pågår. Østersøen er et af de mest forurenede havområder i verden i en sådan grad, at denne forurening er en trussel mod en række industrielle og håndværksmæssige aktiviteter, idet hovedparten af befolkningen og erhvervsaktiviteterne er koncentreret langs kysterne. Udvalget mener, at alle berørte lande, herunder eventuelt Den Russiske Føderation, bør inddrages i forskningen og bidrage hertil i den udstrækning, de har mulighed for, idet der for de tyndt befolkede landes og tredjelandenes vedkommende må tages hensyn den situation, de reelt befinder sig i.

2. **Kommissionens forslag**

2.1 Det Europæiske Fællesskabs syvende rammeprogram af 20. december 2006 for forskning, teknologisk udvikling og demonstration koncentrerer de regionale retningslinjer for 2007-2013 omkring fire hovedindsatsområder: »Samarbejde«, »Idéer«, »Mennesker« og »Kapacitet«.

2.2 I Europa-Parlamentets og Rådets beslutning af 29. oktober 2009 om Fællesskabets deltagelse i et fælles forsknings- og udviklingsprogram for Østersøen (BONUS-169), der iværksættes af flere medlemsstater, bliver denne ramme anvendt på problematikken omkring Østersøen, og der fastsættes mål og nærmere bestemmelser om finansieringen af projektets gennemførelse.

2.3 For at opfylde målene med initiativet gennemføres BONUS-169 i to adskilte faser:

a) en indledende strategisk fase på to år, hvori der skal oprettes egnede høringsplatforme for aktiv inddragelse af interessenter, udarbejdes en strategisk forskningsagenda og foretages en yderligere udvidelse og udformning af de præcise gennemførelsesbestemmelser;

b) en gennemførelsesfase på mindst fem år, hvor der offentliggøres mindst tre fælles forslagsindkaldelser med henblik på strategisk målrettet finansiering af BONUS-169-projekter, som specifikt retter sig mod initiativets mål.

2.4 Emnerne skal komme fra den strategiske forskningsagenda for BONUS-169, så vidt muligt overholde den fastlagte køreplan og dække forskning, teknologisk udvikling og uddannelses- og/eller formidlingsaktiviteter.

2.5 En af de første faser i BONUS-169-projektet var en bred offentlig høring. Der er oprettet en Internetside og gennemført konsekvensanalyser, og ngo'er er blevet hørt. Disse høringer har været nødvendige og bør videreføres under gennemførelsen af projekterne. Førnævnte civilsamfundsaktører bør deltage i kontrollen med forvaltningen af midlerne og den daglige gennemførelse af projekterne for at de virkeligt kan leve op til målet om at »investere mere og bedre i viden med sigte på vækst og beskæftigelse« ([1]) som foreskrevet i den reviderede Lissabon-strategi. I henhold til artikel 5 i Europa-Parlamentets og Rådets beslutning af 29. oktober 2009, skal BONUS-EØFG, som får til opgave at forvalte BONUS-169, rapportere til Kommissionen på Fællesskabets vegne. I henhold til artikel 13 skal Kommissionen forelægge konklusionerne på evalueringen af BONUS-169-aktiviteterne for Europa-Parlamentet og Rådet. EØSU har altså kun mulighed for at føre efterfølgende kontrol og ikke nogen mulighed for at afgive udtalelse om afviklingen af BONUS-169-projekter.

2.6 I Bilag 1, punkt 1, i beslutningen fastsættes målene for BONUS-169. Skønt det i litra d) gentages, at der skal etableres »egnede platforme til høring af interessenter, herunder repræsentation af alle relevante sektorer«, nævnes de socioøkonomiske formål med projektet ikke under nogen af disse mål, og der henvises heller ikke til betydningen heraf for udviklingen af beskæftigelsen omkring Østersøen.

2.7 Bilag 2 har central betydning, idet det fastlægger, hvilke organer der skal forvalte BONUS-169-projektet. I henhold til punkt 4 oprettes et rådgivende organ bestående af forskere med høj international anseelse samt repræsentanter for relevante interesserede parter og civilsamfundsorganisationer med interesse i de berørte sektorer. Det er på dette grundlag, at repræsentanter for arbejdstagere og arbejdsgivere, ngo'er og sammenslutninger får ret til at få indsigt i, føre kontrol med og fremsætte forslag vedrørende BONUS-169-projektet.

2.8 Programmet er langsigtet og kan også omfatte gennemførelse af fælles foranstaltninger.

2.9 I den tolvte betragtning til beslutningen anføres det, at BONUS-169-initiativet går »på tværs af en række tilknyttede fællesskabsforskningsprogrammer vedrørende en vifte af menneskelige aktiviteter, der har en akkumuleret indvirkning på økosystemet, f.eks. fiskeri, akvakultur, landbrug, infrastruktur, transport, uddannelse og forskermobilitet samt samfundsøkonomiske emner«.

2.10 Opdelingen af programmet i to faser skulle gøre det muligt at »sikre en effektiv anvendelse og udnyttelse af resultaterne til politiske og ressourceforvaltningsmæssige ordninger på tværs af en bred vifte af økonomiske sektorer«.

([1]) KOM(2009) 610 endelig, pkt. 1.4.

2.11 Ligeledes kommer konsekvensanalysen (SEC(2009) 1475 final, foreligger ikke på dansk) ind på den økonomiske og sociale indvirkning i sin analyse af de mulige økonomiske, miljømæssige og sociale konsekvenser (jf. punkt 5, som dog kun i forbifarten nævner de sociale og miljømæssige aspekter). Visse projektmuligheder skulle åbne mulighed for at bistå andre erhvervssektorer såsom skibsfartsinfrastruktur, minedrift, vindmølleparker, transport, fiskeri, olie- og gasudvinding eller telekommunikation med at anlægge en adfærd, der er mere miljøvenlig og bedre tilpasset økosystemerne. Dette punkt er således helt utilstrækkeligt behandlet i analysen, men det viser klart hvilken hovedretningslinje der vil blive fulgt i programmets strategiske fase.

2.12 De tre projekter, som vil blive udvalgt og iværksat af BONUS-EØFG skal nødvendigvis tage hensyn til de samfundsmæssige og menneskelige konsekvenser af klimaændringen i kystzonerne langs Østersøen. Klimaændringen kan afstedkomme befolkningsbevægelser, som vil få sociale konsekvenser og indvirke på beskæftigelsen. Denne udvikling må man forberede sig på, som påpeget i EØSU's initiativudtalelse om »*Bæredygtig udvikling i kystområder*« af 13. oktober 2009. Arbejdslovgivningen i visse erhvervssektorer såsom fiskeri og skibsfart kan ændre sig. Kommissionen bør tage højde for disse faktorer og inddrage uddannelse og omstrukturering i evalueringen af og retningslinjerne for projekterne med bistand fra civilsamfundets aktører og EØSU.

2.13 EU vil være i direkte kontakt med BONUS-EØFG, den europæiske økonomiske firmagruppe Baltic Organisations Network for Funding Science, som er beliggende i Helsinki, Finland, og som bliver den særlige gennemførelsesstruktur for BONUS-169-programmet. Den får ansvaret for at tildele, administrere, overvåge og rapportere om anvendelsen af EF-tilskuddet og medlemsstaternes finansielle bidrag.

2.14 BONUS-169 skal forvaltes af BONUS-EØFG gennem dens sekretariat. BONUS-EØFG skal oprette følgende strukturer i forbindelse med programmet: styringskomité, sekretariat, det rådgivende organ, forum for sektorforskning og forum for projektkoordinatorer.

2.14.1 Det rådgivende organ skal bistå styringskomitéen og sekretariatet. Det skal bestå af forskere med høj international anseelse, repræsentanter for relevante interesserede parter, herunder f.eks. turisme, vedvarende energi, fiskeri og akvakultur, søtransport, bioteknologi og teknologileverandører foruden både erhvervs- og civilsamfundsorganisationer med interesse i disse sektorer, andre integrerede Østersøforskningsprogrammer og øvrige europæiske regionale have.

2.14.2 Det skal give uafhængig rådgivning, vejledning og anbefalinger vedrørende videnskabs- og politikrelaterede emner inden for BONUS-169. Heri indgår rådgivning om mål, prioriteter og retningslinjer for BONUS-169, metoder til styrkelse af resultaterne af BONUS-169 og forskningsresultaternes levering og kvalitet, kapacitetsopbygning, netværksarbejde og arbejdets relevans for opnåelsen af målene for BONUS-169. Det skal også bistå med udnyttelsen og formidlingen af resultaterne af BONUS-169.

2.14.3 Endvidere spiller det rådgivende organ for BONUS, der består af et bredt spektrum af interesserede parter som HELCOM, ICES, GD MARE, WWF og den finske landbrugsorganisation, også en afgørende rolle i udformningen af den videnskabelige plan og gennemførelsesstrategien for BONUS-169.

2.15 Det reviderede udkast til forskningsagendaen for BONUS-169, der blev forelagt for GD RTD i juni 2009, er hovedsagelig baseret på det arbejde og de høringer, der er udført for det oprindelige BONUS-169-initiativ.

2.16 Et omfattende og strategidrevet program for høring af interesserede parter vil blive gennemført i løbet af programmets strategiske fase og henvende sig til interesserede parter fra andre relevante sektorer såsom landbrug, fiskeri, akvakultur, transport og vandforvaltning.

2.17 Platforme for høring af interesserede parter.

2.17.1 På grundlag af en omfattende analyse af BONUS-169-relevante interesserenter i lokal, national, regional og europæisk sammenhæng skal der etableres platforme og mekanismer til høring af interesserede parter med sigte på at styrke og institutionalisere inddragelsen af interessenter fra alle relevante sektorer med henblik på at identificere kritiske mangler, prioritere forskningstemaer og øge udnyttelsen af forskningsresultaterne. Dette indebærer deltagelse af forskere, bl.a. fra andre relevante naturvidenskaber uden for det marine område og fra sociale og økonomiske forskningsdiscipliner, for at sikre den fornødne tværfaglighed i udformningen af den strategiske forskningsagenda, dens strategiske vision og forskningsprioriteterne.

2.17.2 Der skal nedsættes et forum for sektorforskning (et organ bestående af repræsentanter fra ministerier og andre aktører, der arbejder med forskning og forvaltning i Østersøsystemet) som et permanent organ, der skal støtte programmet og være ansvarligt for at drøfte programmets planlægning, resultater og nye forskningsbehov set i et beslutningstagningsperspektiv. Dette forum skal befordre og fremme integrationen af forskningen i hele Østersøregionen, herunder fælles brug og planlægning af infrastrukturkapacitet, hjælpe med at påpege forskningsbehov, fremme udnyttelsen af forskningsresultaterne og lette integrationen af forskningsfinansieringen.

2.18 Opgaver i forbindelse med bæredygtighedsvurderinger (Sustainability Impact Assessments - SIA).

2.18.1 Bæredygtighedsvurderinger (Sustainability Impact Assessments – SIA) er et meget vigtigt politisk instrument til at evaluere, hvilke konsekvenser en politik eller en foranstaltning kan få for de tre søjler i en bæredygtig udvikling (økonomisk, social og miljømæssig udvikling).

2.18.2 Bæredygtighedsvurderinger har Kommissionen først og fremmest brugt i forbindelse med handelsforhandlinger (men også mindre formaliseret i forbindelse med forhandlingerne op til vedtagelsen af REACH-forordningen og direktiverne i klima- og energipakken). De spiller en væsentlig rolle i høringen af civilsamfundets aktører og for, at der kan tages hensyn til deres holdninger og krav.

2.18.3 En lang række indikatorer indgår i bæredygtighedsvurderingerne:

— for den økonomiske søjle: Verdensbankens og FN-Kommissionen for Bæredygtig Udviklings (Commission on Sustainable Development – CSD) indikatorer,

— for den sociale søjle, hvori indgår anstændigt arbejde: CSD's (FN's Kommission for Bæredygtig Udvikling) og ILO's indikatorer,

— for miljøsøjlen: UNEP's (De Forenede Nationers Miljøprogram) og CSD's indikatorer.

2.18.4 En meddelelse fra Kommissionen ([2]) om Konsekvensanalyse giver en komplet ramme for konsekvensanalyser inden for alle Kommissionens indsatsområder, især handelsforhandlinger og -aftaler. I marts 2006 udarbejdede GD Handel en metodologisk vejledning for bæredygtighedsvurderinger vedrørende forhandlinger om og gennemførelse af handelsaftaler mellem Den Europæiske Union og tredjelande.

2.18.5 Bæredygtighedsvurderinger kan indgå i høringer af relevante og repræsentative aktører i civilsamfundet.

3. **Generelle bemærkninger**

3.1 I 2009 erklærede EØSU, at den fastlagte forvaltningsmodel trængte til at blive forenklet. Det foreslog derfor i sin sonderende udtalelse om »Makroregionalt samarbejde — udvidelse af Østersøstrategien til andre makroregioner i Europa« ([3]) at etablere et rådgivende »Civilsamfundsforum for Østersøregionen« for at sætte gang i den offentlige debat og vække den offentlige opinions interesse for gennemførelsen af strategien.

3.2 I en procedure med overordnet styring på makroregionalt plan er det vigtigt at oplyse om projekterne og gennemføre konsekvensanalyser vedrørende projekternes indvirkning på befolkningerne og beskæftigelsen. Det er nødvendigt at inddrage og skabe grænseoverskridende netværk mellem søsterorganisationer, såsom fagforeninger, forbrugerorganisationer og medborger- og volontørorganisationer for at skabe et civilsamfund, som er godt inde i de socioøkonomiske aspekter af Østersøproblematikken. Forskningsprojekternes resultater bør komme befolkningen og arbejdstagerne til gode. Det er nødvendigt at foregribe udviklingsbehovene på uddannelsesområdet, især i betragtning af de ændringer, regionen i nær fremtid vil opleve som følge af naturressourcernes aktuelle tilstand og klimaopvarmningen.

3.3 I punkt 2.2.2 i meddelelsen (ved en fejl punkt 2.2.3 i den danske kommissionstekst o.a.), der omhandler de interesserede parter, præciseres det ikke, hvem disse parter er bortset fra den vægt, der lægges på deltagelse af forskere. Dette punkt burde omtale civilsamfundets store betydning for oprettelsen af disse aktørplatforme, herunder den nyttige rolle, som de europæiske arbejdsmarkedsparter repræsenteret i EØSU og de europæiske sektordialogudvalg, der er berørt af BONUS-169-programmet, kan spille.

3.4 Den nyttige rolle som de europæiske arbejdsmarkedsparter spiller, bør anerkendes i forvaltningsordningen for BONUS-169-programmet.

3.5 For at styrke arbejdsmarkeds- og civilsamfundsparternes rolle ville det være nyttigt at indføre uddannelsestiltag for repræsentanter vedrørende arbejdet i høringsplatformene og oprette en budgetpost til formålet.

4. **Supplerende bemærkninger**

4.1 Der er tale om et program, som skal fremme forskning i forureningsbekæmpelsen i Østersøen og international koordinering af forskerne.

4.2 Det er således ganske klart, at dette forskningsprogram vil få en meget direkte indvirkning på:

— Østersøregionens økonomiske og industrielle grundlag,

— udviklingen på sektorplan (inden for og mellem sektorerne),

— jobtyper og de nødvendige kvalifikationer, herunder det behov, som nogle arbejdstagere på sigt kan få for at skifte fag eller gennemgå dybtgående ændringer.

4.3 EØSU fremsætter nedenstående forslag, som har to formål:

— at der i BONUS-169-programmet tages hensyn til de sociale konsekvenser og indvirkningen på erhvervsområderne, behovene for nye kompetencer og forældelsen af andre, som anvendes i dag; og at disse virkninger om muligt foregribes (prognoser og omskoling af visse faggrupper til nye erhverv);

— at foranstaltninger til fremme af en positiv effekt og afbødning af de negative følger udformes i samråd med civilsamfundets repræsentanter.

([2]) KOM(2002) 276 endelig.
([3]) EUT C 318, 23.12.2009, s. 6.

4.4 For at opfylde disse to mål må forslaget have et dobbelt sigte:

a. Fuld inddragelse af repræsentanter for erhvervs- og samfundslivet;

b. Gennemførelse af konsekvensanalysen ikke efter den model, som Kommissionen følger i sine interne konsekvensanalyser, men efter SIA-modellen (dog med enkelte forbedringer).

4.4.1 Fuld inddragelse af repræsentanter for erhvervs- og samfundslivet (a.)

— Udvidelse af forummet for sektorforskning med arbejdsmarkedets parter på europæisk og nationalt plan i »deltagerlandene« som nævnt oven for.

— Præcisering af de »høringsmekanismer«, som platformene for høring af interesserede parter vil anvende: hvis der blot bliver tale om en Internet-kontakt og løbende feedback vil det ikke føre til noget:

  — for mange forskellige stemmer skaber kakofoni; der må organiseres en »kollektiv« stemme;

  — man kan foreslå, at der nedsættes en lille arbejdsgruppe med repræsentanter for arbejdsmarkeds- og erhvervsorganisationer, som i fællesskab når frem til et kollektivt input, der kan supplere forskernes;

  — man kan gå endnu videre og foreslå, at en sådan arbejdsgruppe bliver et referencepunkt for udarbejdelsen af konsekvensanalysen (deltagelse i styringsudvalget for analysen) og afgiver en rådgivende udtalelse til Kommissionen. Konsekvensanalysen bør også formidles bredt med rapportering om arbejdet i »deltagerlandene«.

4.4.2 Gennemførelse af konsekvensanalysen ikke efter den model, som Kommissionen følger i sine interne konsekvensanalyser, men efter SIA-modellen (b.)

— Man kan foreslå, at konsekvensanalysen får form af en virkelig analyse af konsekvenserne mht. bæredygtig udvikling og kommer til at omfatte de sociale, økonomiske og miljømæssige aspekter.

— Især må man ikke glemme at medtage elementer med tilknytning til de økonomiske og industrielle tilpasninger såvel som ændringer i beskæftigelsesmønstret. Undersøgelsen kunne for eksempel omfatte elementer såsom:

  — kortlægning af erhvervsstrukturen i Østersøregionen;

  — indkredsning af truede erhverv (som er i fare for at forsvinde) og erhverv med et kraftigt udviklingspotentiale - afhængigt af de forskellige forskningsagendaer;

  — indkredsning af kapacitet til kompetenceudvikling: videnniveau, mulighed for tilpasning til ny viden/knowhow, eksistensen af lokale lærings- og uddannelsesforløb;

  — medtagelse af job inden for omstrukturerede og fremtidsorienterede erhvervssektorer.

— Disse elementer indgår i en prognosebaseret styring af beskæftigelse og kompetencer ([4]) på regionalt plan og kan ikke afdækkes i et »lukket kredsløb« blandt forskere.

Bruxelles, den 29. april 2010

Mario SEPI

Formand

for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

([4]) En prognosebaseret styring af beskæftigelse og kompetencer (Gestion Prévisionnelle des Emplois et des Compétences) giver mulighed for bedre foregribelse af arbejdsmarkedets behov for nye kompetencer, bedre styring af konsekvenserne af teknologiske og økonomiske ændringer, bedre synergi mellem faktorer af betydning for konkurrenceevnen, kvalifikationsfremmende organisation og udvikling af arbejdstagernes kompetencer, karriereforvaltning, begrænsning af risici og omkostninger ved skævheder, bedre udvælgelse og planlægning af de nødvendige tilpasningsforanstaltninger (for den engelske og franske version er kilden www.wikipedia.org).